

STRAH OD POROĐAJA KOD RODILJA U OB KARLOVAC: rad s istraživanjem

---

Žilić, Dijana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Health Studies / Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:365576>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
PRIMALJSTVO

Dijana Žilić

STRAH OD POROĐAJA KOD RODILJA U OB KARLOVAC:
rad s istraživanjem

Diplomski rad

Rijeka, 2024.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HEALTH STUDIES
UNIVERSITY GRADUATE STUDIES
MIDWIFE

Dijana Žilić

FEAR OF CHILDBIRTH FOR WOMEN IN LABOR IN GENERAL HOSPITAL
KARLOVAC:

research

Master thesis

Rijeka, 2024.

Mentor rada: doc. dr. sc. Deana Švaljug

Završni rad obranjen je dana _____27.09.2024._____ na Fakultetu zdravstvenih
studija Sveučilišta u Rijeci pred povjerenstvom u sastavu:

1._doc.dr.sc Kata Ivanišević_____

2._prof. dr.sc. Herman Haller_____

3._doc.dr.sc. Deana Švaljug_____

Izvešće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Izvešće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Opći podatci o studentu:

Sastavnica	Fakultet zdravstvenih studija
Studij	Diplomski sveučilišni studij Primaljstvo
Vrsta studentskog rada	Diplomski rad
Ime i prezime studenta	Dijana Žilić
JMBAG	

Podatci o radu studenta:

Naslov rada	STRAH OD POROĐAJA KOD RODILJA U OB KARLOVAC: rad s istraživanjem
Ime i prezime mentora	Doc. dr. sc. Deana Švaljug
Datum predaje rada	28.08.2024.
Identifikacijski br. podneska	2440379679
Datum provjere rada	29.08.2024.
Ime datoteke	STRAH_OD PORO_AJA_KOD RODILJA_U_OB_KARLOVAC.docx
Veličina datoteke	597.33K
Broj znakova	59 088
Broj riječi	10 578
Broj stranica	44

Podudarnost studentskog rada:

Podudarnost (%)	8%

Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Mišljenje mentora	
Datum izdavanja mišljenja	29.08.2024.
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	☒ Da
Rad ne zadovoljava uvjete izvornosti	☐
Obrazloženje mentora (po potrebi dodati zasebno)	

Datum

29.08.2024.

Potpis mentora

Doc. Dr. sc. Deana Švaljug

Odluka Etičkog povjerenstva Opće bolnice Karlovac

OPĆA BOLNICA KARLOVAC

Etičko povjerenstvo

Broj: 12-01-3414-24

Karlovac, 07. 05. 2024.

Na temelju članka 95. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN br. 100/18, 125/19, 147/20, 119/22, 156/22, 33/23, 36/24), na temelju članka 37. Statuta Opće bolnice Karlovac i Poslovnika o radu Etičkog povjerenstva, a sukladno odredbama Zakona o lijekovima (NN br. 76/13, 90/14, 100/18) i odredbama Pravilnika o kliničkim ispitivanjima lijekova i dobroj kliničkoj praksi (NN br. 25/15, 124/15, 32/21), Etičko povjerenstvo je na 48. sjednici, održanoj 07. svibnja 2024.godine jednoglasno donijelo sljedeću

ODLUKU

1. Dijani Žilić, mag. med. tech., bacc. obs., odobrava se provođenje anonimne ankete u Službi za ginekologiju i opstetriciju, Opće bolnice Karlovac, u svrhu izrade diplomskog rada na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci, pod nazivom: „Očekivanja i iskustvo porudaja u Općoj bolnici Karlovac – rad s istraživanjem“, pod mentorstvom, doc. dr. sc. Deane Švaljug, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija.
2. Prikupljanje podataka u istraživanju iz točke 1. ove Odluke mora se provoditi u skladu sa važećim propisima za istraživanja, moraju se poštivati temeljni etički i bioetički principi sukladno pozitivnim međunarodnim dokumentima, načela dobre kliničke prakse, te se mora osigurati privatnost i tajnost podataka ispitanika uključenih u istraživanje, a za što je odgovorna Dijana Žilić, mag. med. techn., bacc. obs.
3. Dijana Žilić, mag. med. techn., bacc. obs., obvezuje se, nakon završetka istraživanja dostaviti rezultate istraživanja Etičkom povjerenstvu Opće bolnice Karlovac.

NAZOČNI ČLANOVI ETIČKOG POVJERENSTVA:

prim. Zorica Alerić, dr.med., predsjednik

Mateja Miletić, mag.pharm.spec., član

prim.dr.sc.Hrvoja Cvitanović, dr.med. zamjenik član

Ivanka Volarić, dipl. ing. sig., zamjenik člana

Dostaviti:

1. Dijana Žilić, mag. med. techn., bacc. obs.
2. Doc. dr. sc. Deana Švaljug, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija
3. Mario Mrgan, dr. med., specijalist ginekologije i opstetricije, uži specijalist uroginekologije, Služba za ginekologiju i opstetriciju
4. Etičko povjerenstvo – arhiva
5. Arhiv

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Strah od poroda.....	2
1.2. Kriteriji za definiranje straha od poroda.....	3
1.3. Rizik koji nosi strah od poroda.....	4
1.4. Kako pomoći ženama koje osjećaju strah od poroda.....	4
2. CILJEVI I HIPOTEZE.....	6
Ciljevi istraživanja.....	6
Hipoteze istraživanja.....	6
3. ISPITANICI I METODE.....	7
3.1. Ispitanici.....	7
3.2. Postupak i instrumentarij.....	7
3.3. Statistička obrada podataka.....	8
3.4. Etički aspekti istraživanja.....	9
4. REZULTATI.....	10
4.1. Testiranje razlike kod promatranih pitanja inicijalno i finalno za promatrana mjerenja.....	12
4.2. Testiranje razlike kod promatranih pitanja.....	25
5. RASPRAVA.....	28
6. ZAKLJUČAK.....	31
ŽIVOTOPIS.....	32
LITERATURA.....	33
PRIVITCI.....	36
PRIVITAK A: Popis ilustracija.....	36
PRIVITAK B: Anketni upitnik.....	37

SAŽETAK

Uvod: Strah od poroda potpuno je normalan, kako za prvoročnice, tako i za žene koje su već rodile. Porod je nepredvidljiv, često bolan i povezan sa rizikom da završi neugodno za majku i dijete. Većina žena uspijeva taj strah prebroditi, a kod nekolicine se javlja ekstremni strah ili neugoda koja u rijetkim slučajevima može prerasti u bolestan strah od poroda ili tokofobiju.

Cilj istraživanja: Cilj ovog istraživanja je istražiti i analizirati kako strah od poroda utječe na iskustvo poroda te procijeniti kako utječe na ostale opstetričke i sociodemografske varijable.

Materijali i metode: Istraživanje je provedeno u razdoblju od 01.06. do 31.07.2024. u OB Karlovac. Istraživanje se provodilo putem anonimnog anketnog upitnika licem u lice koji se sastojao od tri dijela. Prvi dio anketnog upitnika odnosio se na sociodemografske podatke, dok se glavni dio upitnika odnosio na ispitivanje strah od poroda, za što je korišten standardizirani upitnik „*Wijma Delivery Expectancy/Experietue Questwnnaire (W-DEQ version A and B)*“, autora Wijma, Wijma i Zar iz 1998. godine, odnosno njezina prevedena i prilagođena hrvatska verzija. U istraživanju je sudjelovalo 120 ispitanica.

Rezultati: U istraživanju je sudjelovalo 120 ispitanica. Najviše ispitanica, njih 55,0% ima srednju školu. Prema porodu po redu možemo vidjeti kako podjednaki broj ispitanica, odnosno njih 37,5% ima 1. ili 2. porod. Prema načinu dovršetka poroda 74,2% ispitanica navodi kako je porod dovršen vaginalno. Kod W-DEQ ukupno (inicijalno) 58,8% ispitanica iskazalo je da ima klinički značajan strah od porođaja. Kod W-DEQ ukupno 70,6% ispitanica imalo je klinički značajan strah od porođaja.

Zaključak: Na temelju provedenog istraživanja, promatrana pitanja može se uočiti kako p iznosi može se zaključiti kako ne postoji statistički značajna razlika u odgovorima ispitanica s obzirom na kategorije W-DEQ ukupno inicijalno i ukupno finalno. Možemo reći kako ispitanice podjednako osjećaju strah prije i nakon poroda.

Ključne riječi: očekivanja, iskustvo, porođaj

ABSTRACT

Introduction: Fear of childbirth is completely normal, both for first-time mothers and for women who have already given birth. Childbirth is unpredictable, often painful and associated with the risk of ending unpleasantly for mother and child. Most women manage to overcome this fear, and a few experience extreme fear or discomfort, which in rare cases can develop into a morbid fear of childbirth or tokophobia.

Research goal: The goal of this research is to investigate and analyze how fear of childbirth affects the experience of childbirth and to assess how it affects other obstetric and sociodemographic variables.

Materials and methods: The research was conducted in the period from 01.06. until 31.07.2024. in OB Karlovac. The research was conducted through an anonymous, face-to-face questionnaire consisting of three parts. The first part of the questionnaire referred to sociodemographic data, while the main part of the questionnaire referred to the examination of fear of childbirth, for which the standardized questionnaire "Wijma Delivery Expectancy/Experience Questionnaire (W-DEQ version A and B)" was used, authored by Wijma, Wijma and Zar from 1998, i.e. its translated and adapted Croatian version. 120 respondents participated in the research.

Results: 120 respondents participated in the research. Most of the respondents, 55.0% of them, have high school education. According to the order of birth, we can see that an equal number of respondents, i.e. 37.5% of them, have the 1st or 2nd birth in order. According to the method of completion of childbirth, 74.2% of respondents stated that the delivery was completed vaginally. In the W-DEQ, a total of 58.8% of the respondents stated that they had a clinically significant fear of childbirth. In the W-DEQ, a total of 70.6% of respondents had a clinically significant fear of childbirth.

Conclusion: Based on the conducted research, and the significance values for all observed questions it can be said that there is no statistically significant difference in the answers of the respondents regarding the W-DEQ categories total initial and total final. We can say that the respondents feel fear equally before and after childbirth.

Keywords: expectations, experience, childbirth

1. UVOD

Porod je jedno od najdojmljivijih iskustava u životu. Međutim, mnoge trudnice pate od straha od poroda i doživljavaju porod na vrlo različite načine, ovisno o njihovoj osobnosti, prijašnjim životnim iskustvima, trudnoći i okolnostima poroda. Porod je odlučujuće, značajno iskustvo koje mijenja život. U tom smislu mnoge žene tijekom poroda očekuju radosno i pozitivno iskustvo, ali se kod mnogih ne može isključiti strah vezan uz porod (ili neka vrsta straha) jer je teško predvidjeti kako će se proces poroda odvijati. Stoga strah od poroda može fluktuirati tijekom trudnoće, pri čemu do 80% žena u nekom trenutku doživi neki oblik straha povezanog s porodom, koji postaje intenzivniji u posljednjim tjednima trudnoće (1). Strah od poroda je problem koji se javlja među prvotkinjama i višerotkinjama, a ima zdravstvene posljedice i implikacije na porod i babinje (2). O'Connell i sur. otkrili su da više od 40% novopečenih majki i više od 30% višerotkinja ima visoku razinu straha od poroda (3).

Strah od poroda postoji u spektru od niskog do visokog. Žene s ekstremnim strahom od poroda mogu biti skrupulozne oko kontracepcije ili pribjeći dobrovoljnom prekidu trudnoće kako bi pod svaku cijenu izbjegle suočavanje s porodom. Osim toga, strah može uzrokovati značajne probleme tijekom poroda koji se mogu pretvoriti u pojačanu bol i produljenje prve i druge faze poroda, zajedno sa snažnim osjećajem nezadovoljstva (5). Nadalje, strah je jače povezan s boli i trajanjem poroda nego stres (4). Ryding i sur. također su otkrili moguću povezanost straha i rizika od hitnog carskog reza. Indikacije za carski rez vjerojatno su bile navedene kao nemedicinske.(6).

Mogući uzroci straha povezani su s nekoliko čimbenika, kao što su osobna, unutarinja i vanjska stanja žene, tj. problemi mentalnog zdravlja (kao što su anksiozni poremećaji) i prethodna iskustva traume i zlostavljanja. Dodatno, društvene okolnosti, poput slabe socijalne podrške, nezaposlenosti i ekonomskih problema, utječu na vjerojatnost razvoja straha od poroda (1). Žene koje se boje poroda mogu osjećati manjak povjerenja u porodu, biti pod utjecajem negativnih priča o porodu, razviti strah od porođajne boli ili gubitka kontrole te strah od fizičkih ozljeda tijekom poroda (7). Žene koje rađaju nakon prethodnog negativnog iskustva poroda često se boje drugog lošeg iskustva poroda (7).

1.1. Strah od poroda

Kad žena zatrudni, može imati i pozitivne i negativne osjećaje prema svojoj trudnoći i porodu; porođaj može biti ugodan događaj koji dočekuje novog člana obitelji. S druge strane, trudnice se boje nadolazećeg porođaja i zabrinute su zbog raznih aspekata, poput porođajne boli, medicinske intervencije i/ili devijantnog tijeka porođaja (8). Imati takve ambivalentne osjećaje prirodno je tijekom psihološke prilagodbe na njihov novi život. Strah od samog poroda može se vidjeti kod većine trudnica u kliničkom okruženju. Druge trudnice mogu strahovati od poroda, što se naziva tokofobija (9). Strah od porođaja, također poznat kao tokofobija i, definiran je kao psihološki poremećaj koji varira od beznačajnog do ekstremnog straha od porođaja, koji pogađa žene od djetinjstva do starosti (8). Strah od poroda koji ometa ženino svakodnevno funkcioniranje je teški oblik tokofobije i naziva se patološki strah (9). Procjenjuje se da je prevalencija tokofobije 14%, a u zapadnim zemljama preko 20% (8). Australsko istraživanje pokazalo je da je 48% žena prijavilo umjerenu tokofobiju, a 26% je pokazalo snažan strah od poroda (10). Intenzivan strah od poroda povezan je s trajnom tjeskobom i poteškoćama u svakodnevnom životu (9). Žene s intenzivnim strahom od poroda češće će opisati svoj porod kao bolan i traumatičan. Patološki "onesposobljujući" strah od poroda osjeća se kod oko 6%-10% trudnica (10). Studije su pokazale da strah od poroda ima značajan utjecaj na ishod poroda, što je rezultiralo dramatičnim porastom poroda carskim rezom (8). Čini se da su neke žene podložnije strahu od poroda od drugih. Etiologija tokofobije je multifaktorijalna i može se povezati s različitim kombinacijama predisponirajućih čimbenika kao što su osjetljivost na anksioznost ili depresiju.

Tijekom posljednjih 30 godina raste interes za tokofobiju (jaki strah od poroda) kako u empirijskim istraživanjima tako i u kliničkoj praksi (11). Tokofobija je i dalje klasificirana na primarnu (pogađa žene koje nisu rodile) i sekundarnu (pogađa žene koje su rodile obično nakon prethodnog poroda) (11). Međutim, ne postoji jedinstvena definicija tokofobije i velik dio objavljene literature do danas tokofobiju opisuje kao ozbiljan "strah od poroda (FOC)", a ne kao "nerazumni strah od poroda" (12). Rizični čimbenici koji najčešće dovode do straha od poroda uključuju anksiozne tipove osobnosti, prethodno seksualno zlostavljanje, prošli traumatični porod ili bilo koje traumatično iskustvo u zdravstvenoj skrbi, prethodne pobačaje, dugotrajnu neplodnost, pušenje, nisku društvenu podršku i loše partnerske odnose (13). Ovi čimbenici rizika većinom su povezani s primarnom i sekundarnom tokofobijom (13).

1.2. Kriteriji za definiranje straha od poroda

Iako ne postoje standardni kriteriji za definiranje tokofobije, Wijma Delivery Expectancy Questionnaire Dio A (W-DEQ A) najčešće je korišten alat za procjenu i dijagnozu (9). Ostali alati uključuju skalu straha od rođenja (FOBS) i Upitnik stavova o porodu (14). FOBS je vizualna analogna ljestvica koja se sastoji od dva pitanja, razvijena za poticanje usklađenosti pri ispunjavanju upitnika zbog duljine W-DEQ A (koji se sastoji od 33 pitanja). Prevalencija tokofobije također je zabilježena analizom kodova Međunarodne klasifikacije bolesti 10. revizije, dodijeljenih ženama koje su pohađale klinike za tokofobiju u zemljama gdje su putovi skrbi dobro uspostavljeni (14). Zabilježeno je da 6-10% trudnica pati od straha od poroda koji utječe na svakodnevni život (14).

Studija iz 2005. godine nastojala je ispitati odnos tijekom trudnoće između očekivanja rođenja, ispitati odnos između očekivanja i naknadnog iskustva rođenja, te ispitati učinak pariteta na očekivanja i iskustvo. Prospektivna studija upitnika putem pošte provedena je među 289 trudnica koje su ispunile mjere očekivanja rođenja (npr. očekivanja opstetričkih događaja, emocija, kontrole, podrške, boli itd.), osobina i stanja anksioznosti tijekom 36. tjedna trudnoće (15). Tjedan dana nakon poroda te su žene ispunile upitnik o svom iskustvu s porodom. Rezultati su otkrili da je anksioznost u trudnoći povezana s očekivanjem manje pozitivnih emocija tijekom poroda, više tijekom poroda, manje kontrole i manje podrške tijekom poroda (15). Očekivanja su bila pozitivno povezana s iskustvom poroda. Na primjer, žene koje su očekivale visoku razinu kontrole također su imale visoku razinu kontrole tijekom poroda, iako su općenito koeficijenti korelacije bili niski (15). Istraživanje autorice Nakić Radoš i suradnika imalo je za cilj ispitati strah od poroda prije i nakon poroda u odnosu na osobnost (anksioznost i osjetljivost na anksioznost) i iskustvo poroda (vrsta poroda, bol i podrška osoblja) (16). Upitnike je ispunilo sto pet žena tijekom trudnoće i mjesec dana nakon poroda. Sudionici su ispunili upitnik Wijma Delivery Expectancy/Experience Questionnaire; inventar anksioznosti stanja i osobina i indeks osjetljivosti na anksioznost, te McGillov upitnik o boli i upitnik za podršku osoblja (9). Razina straha smanjila se nakon poroda, ali samo u skupini s visokom razinom straha (16). Analiza puta pokazala je da fizičke brige, jedan aspekt osjetljivosti na anksioznost, oblikuju strah tijekom trudnoće. Zajedno s intervencijama pri porodu (instrumentalni vaginalni porod i hitni carski rez), boli i slabom podrškom osoblja, strah od poroda se pojačava. Zaključno, strah se smanjuje nakon

poroda. Međutim, u kombinaciji s nepovoljnim iskustvom poroda i određenim osobinama ličnosti, strah tijekom trudnoće utječe na strah nakon poroda (16).

1.3. Rizik koji nosi strah od poroda

Kada radite sa ženama koje pate o straha od poroda, postoje specifični rizici za oboje i majku i dijete koje je potrebo uzeti u obzir kod poroda. Rizik za bebu/fetus: Tijekom ranih faza trudnoće, žene s primarnim strahom vjerojatno će biti izložena povećanom riziku od prekida trudnoće. Tijekom svih faza trudnoće postoje dokazi da stalna tjeskoba kao u primarnoj i sekundarnoj tokofobiji može utjecati na emocionalne i razvojne ishode za bebu (9). Ženama će vjerojatno biti teško uspostaviti vezu sa svojom bebom (odnos privrženosti), i tijekom trudnoće i postnatalno. Žene također ponekad mogu razviti negativne misli ili osjećaje prema bebi, jer bebu povezuje s lošim iskustvom poroda.

Rizik za majku: Postoji vrlo visok rizik od teških razina tjeskobe i depresije tijekom trudnoće za žene s primarnom tokofobijom (9). Također se mogu javiti simptomi posttraumatskog stresa kod sekundarne tokofobije, a ponekad i kod primarne tokofobije. Rizik od samoozljeđivanja i samoubojstva može se povećati nakon što trudnoća napreduje do 24-og tjedna trudnoće (zakonska granica za prekid trudnoće), jer se žena tada često osjeća zarobljeno. Za mnoge od tih žena također je slučaj da približavanje termina poroda dovodi do povećanja tjeskobe (9).

1.4. Kako pomoći ženama koje osjećaju strah od poroda

Iako dogovor o najboljem tretmanu za žene sa strahom od poroda još nije postignut, dostupni dokazi pokazuju obećavajuće učinke nekih tretmana na strah žena i njihova iskustva oko poroda. Broj randomiziranih kontroliranih studija provedenih na različitim prenatalnim intervencijama zbog straha od poroda ograničen je. Međutim, neke su intervencije potvrdile pozitivne učinke na strah žena jer su različite vrste savjetovanja usmjerene na strah žena i prethodna mučna iskustva poroda, prenatalnu edukacija o porodu i jogu (17). Štoviše, druge dobrobiti intervencija za žene su smanjenje ukupnih stopa carskog reza i vaginalni porod kao češći prvi izbor u sljedećoj trudnoći (18). Žene također opisuju kako savjetovanje pod vodstvom

primanje pomaže povećanju njihovog samopouzdanja tijekom poroda, zbog čega se osjećaju sigurnije, što pozitivno utječe na njihovo iskustvo poroda (19).

Identificirane su mnoge tehnike i strategije suočavanja za smanjenje i kontrolu boli i straha koje žena može iskusiti tijekom bolnog iskustva; među njima kao glavnu metodu ublažavanja i kontrole boli u zapadnim zemljama nalazimo epiduralnu analgeziju, ali možemo pronaći i druge alternative, poput hidroterapije, masaže, akupunkturnih tehnika, relaksacije, disanja, zajedno s prenatalnom edukacijom koja se bavi psihološkim promjenama i strahom od poroda može ženu emocionalno osloboditi, učiniti je sigurnijom, smirenijom i sposobnijom kontrolirati vlastiti porod (20). Kada se žena može učinkovito nositi s porođajnom boli i strahom, ona započinje majčinstvo s pozitivnim iskustvom, doživljava sreću i zadovoljstvo aktivnog sudjelovanja u rađanju svoje bebe te se u postporođajnom razdoblju uključuje u praksu zajedno sa zdravstvenim radnicima. Uvijek poštujući izražavanje boli i straha svake žene, potrebno je personalizirati raspoložive resurse za ublažavanje i upravljanje strahom tijekom poroda. Za to je prvi korak edukacija o svim resursima, kako farmakološkim tako i nefarmakološkim.

2. CILJEVI I HIPOTEZE

Ciljevi istraživanja

C1: Ispitati intenzitet straha od porođaja kod roditelja u OB Karlovac.

C2: Ispitati postoji li razlika u intenzitetu straha od porođaja prije i nakon porođaja.

C3: Ispitati postoji li razlika u intenzitetu straha od porođaja s obzirom na stupanj obrazovanja, postoji li razlika prije i nakon porođaja.

C4: Ispitati razliku intenziteta straha prije i nakon porođaja u prvorotkinja i višerotkinja

C5: Ispitati postoji li razlika u intenzitetu straha od porođaja s obzirom na način dovršenja porođaja (carskim rezom ili vaginalno), postoji li razlika prije i nakon porođaja.

Hipoteze istraživanja

H1: U OB Karlovac roditelje imaju umjeren intenzitet straha od porođaja.

H2: Prije porođaja intenzitet straha od porođaja viši je u odnosu na strah nakon porođaja.

H3: Intenzitet straha od porođaja viši je kod roditelja s višim stupnjem obrazovanja u odnosu na roditelje nižeg stupnja obrazovanja, višeg intenziteta prije porođaja prema intenzitetu nakon porođaja.

H4: Intenzitet straha od porođaja viši je u prvorotkinja u odnosu na višerotkinje, višeg intenziteta prije porođaja prema intenzitetu nakon porođaja.

H5: Kod porođaja carskim rezom intenzitet straha od porođaja viši je u odnosu na vaginalni, višeg intenziteta prije porođaja prema intenzitetu nakon porođaja.

3. ISPITANICI I METODE

3.1. Ispitanici

U istraživanju je korišten neprobabilistički prigodan uzorak ispitanika, odnosno istraživanje je obuhvatilo sve roditelje bez obzira na broj prethodnih porođaja (prvorotkinje i višerotkinje) koje su u razdoblju od 01.06. do 31.07.2024. godine rodile u OB Karlovac. Posebnog kriterija uključivanja nije bilo, dok se kriterij isključivanja odnosio na bilo koji oblik komplikacija u porođaju, uključujući preeklampsiju ili krvarenje, te mentalne bolesti, kao i one roditelje koje nisu željele sudjelovati u ovom istraživanju.

Ispitanice koje su sudjelovale u ovom istraživanju ispitivane su preko nezavisnih primalja koje su sudjelovale u njihovoj prenatalnoj i postnatalnoj skrbi. Istraživač je potencijalne ispitanice informirao o cilju istraživanja, postupku istraživanja i njihovom pravu na odustajanje u bilo kojem trenutku tijekom ispunjavanja anketnog upitnika. Ispitanice su bile uključene u istraživanje nakon usmenog i pisanog informiranog pristanka. U istraživanju je sudjelovalo 120 ispitanica.

3.2. Postupak i instrumentarij

Istraživanje se provelo putem anonimnog anketnog upitnika licem u lice koji se sastojao od tri dijela. Prvi dio, odnosno prva tri pitanja iz anketnog upitnika odnosila su se na stupanj obrazovanja ispitanica, te porođaj po redu i način dovršenja porođaja, dok se kroz glavni dio upitnika ispitivao strah od poroda, za što se kao mjerni instrument koristio standardizirani upitnik „*Wijma Delivery Expectancy/Experietue* Questwnnaire (W-DEQ version A and B)“, autora Wijma, Wijma i Zar iz 1998. godine, odnosno njezina prevedena i prilagođena hrvatska verzija. Za istu pribavljena prethodna suglasnost autorica, te se kao takva koristila u ovom istraživanju.

Upitnik su iz izvornog oblika prevele dvostrukim prijevodom autorice Žigić, Nakić i Jokić-Begić 2012. godine. Od 33 čestice u izvornom obliku skale, dvije čestice koje su se odnosile na strah od smrti majke ili bebe izbačene su kako je to zahtijevalo njihovo etičko povjerenstvo. Stoga ova skala sadrži 31 česticu u svakoj od verzija (verzija A 31 česticu i verzija B 31 česticu).

Verzija A se odnosi na očekivanja porođaja i koristila se prije porođaja, odnosno kod dolaska u rodilište i ona je poslužila za mjerenje straha od porođaja u trudnoći, dok se verzija B odnosila na doživljaj porođaja i koristila se nakon porođaja, odnosno unutar dva sata i služila je za mjerenje straha od porođaja u babinju. Svaku od čestica odnosno tvrdnju, ispitanice su vrednovale jednim odgovorom na skali od šest stupnjeva, od 1- krajnje do 6- nimalo, pri čemu je svaka čestica sadržavala drugačiji skup suprotstavljenih pridjeva koji opisuju porod.

U zbroju svih odgovora, ukupni rezultat se može kretati u rasponu od 0 do 165, pri čemu veći broj označava viši intenzitet straha od porođaja. Uz napomenu da su u negativnom kontekstu napisane čestice 2, 3, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 19, 20, 24, 25, 27 i 31, te se kod njih krajnji osjećaj boduje s 1 bodom. Rezultat ≥ 85 ukazuje na klinički značajan strah od porođaja. Autorice navode da se bez obzira što su u hrvatskoj verziji dvije čestice manje (31) u odnosu na postojećih 33 u izvornoj verziji skale, koristi kritična vrijednost od 85 bodova i više za određivanje ima li žena klinički značajan strah od porođaja i prevalenciju (1&). Dok se, u svrhu usporedbe podskupina, intenzitet straha od porođaja grupira na: niski (≤ 37), umjereni (38–65) i visoki (≥ 66) (16).

U validaciji ove hrvatske verzije W-DEQ upitnika, odnosno mjeri li on doista konstrukt koji bi trebao mjeriti (intenzitet straha od porođaja) autorice su potvrdile njegove izvrsne psihometrijske karakteristike, nepromijenjene u odnosu na izvornu verziju. Pouzdanost ove hrvatske verzije anketnog upitnika, odredila se utvrđivanjem unutarnje konzistencije, kao mjera povezanosti između čestica koje opisuju zajednički faktor te svih čestica zajedno s nadređenim faktorom (16). Ispitivanje unutarnje konzistencije uključuje: međučestičnu povezanost (engl. Inter-Item Correlation, ITC) i Cronbach α . Prema kojima Cronbachov alfa u više mjerenja, od 0,91 do 0,95 sugerira jednofaktorsku strukturu s izvrsnom unutarnjom konzistencijom. Stoga je i ova hrvatska verzija „*Wijma Delivery Expectancy/Experietue Questwnnaire (W-DEQ)*“ prihvatljiva za korištenje. Za ispunjavanje svakog od ovih upitnika (verzija A i verzija B) potrebno je bilo izdvojiti 7 do 10 minuta.

3.3. Statistička obrada podataka

Podaci dobiveni anketnim upitnikom obrađeni su od strane voditelja istraživanja. Pitanja u upitniku bila su zatvorenog tipa što znači da je ispitanik mogao izabrati jedan odgovor od više

ponuđenih. Podaci su predstavljeni putem apsolutnih i relativnih frekvencija. Kako bi se utvrdile razlike između prvorođakinja i višerođakinja izmjerene u intenzitetu straha od poroda prema Wijma upitnik o očekivanjima i iskustvima poroda proveo se hi-kvadrat test i t-test.

U hipotezama su prisutne 4 varijable. Prve dvije hipoteze ukazuju na varijablu strah od porođaja koja je izražena na intervalnoj ljestvici, te opisana aritmetičkom sredinom i standardnom devijacijom ili centralnom vrijednošću i indeksom poluinterkvartilnog raspršenja, ovisno o normalnosti distribucije. Varijabla stupanj obrazovanja javlja se u trećoj hipotezi, te je izražena na ordinalnoj ljestvici i opisana frekvencijom i postocima. Varijabla porođaja po redu (prvorođakinje u odnosu na višerođakinje) izražena je na omjernoj ljestvici i opisana aritmetičkom sredinom ili standardnom devijacijom. Varijabla način dovršetka porođaja (vaginalni porod u odnosu na carski rez) izražena je omjernom ljestvicom i opisana aritmetičkom sredinom.

Korelacijska analiza podataka provela se da se istraži odnos između očekivanja i iskustva, te socio-demografskih podataka. Kako bi se uspostavili prediktori očekivanja i iskustva poroda provedena je hijerarhijska višestruka regresijska analiza. Sve P vrijednosti bile su dvostrane. Svi su testovi izračunati na statističkoj razini značajnosti $p < 0,05$. Za statističku obradu podataka koristio se program Microsoft Excel® te Statistica 14.0.0.15 (TIBCO Software Inc.). Anketni upitnik bio je napisan u programu Microsoft Word.

3.4. Etički aspekti istraživanja

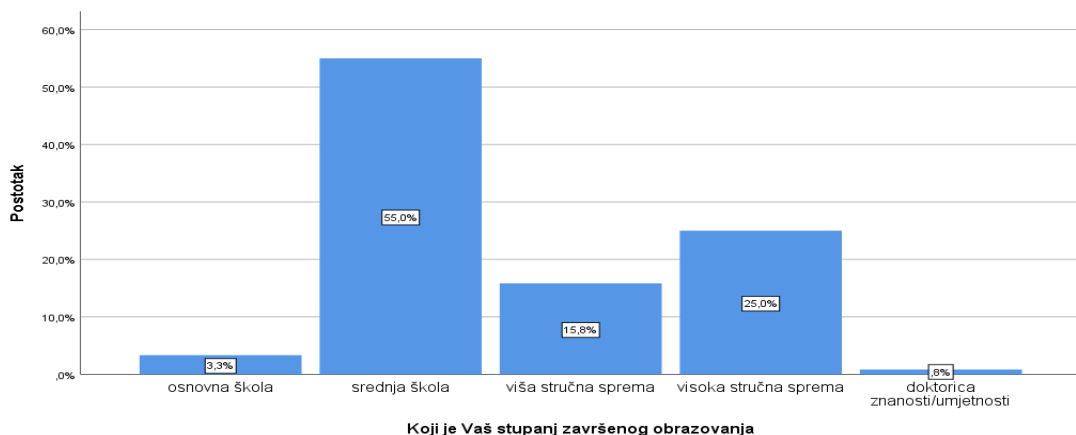
Anketni upitnik u ovom istraživanju provodio se licem u lice. Ispunjavanje anketnog upitnika u potpunosti je bilo anonimno i dobrovoljno, te je nemoguće imati uvid u identitet ispitanika. Na početku anketnog upitnika autor je naveo podatke o samom istraživanju (istraživanje je u potpunosti anonimno, provodi se u svrhu izrade diplomskog rada na Diplomskom sveučilišnom studiju Primaljstva u Rijeci, te će uvid u rezultate imati samo autor istraživanja). Prije početka ispunjavanja anketnog upitnika od ispitanica se zatražio usmeni pristanak za prikupljanje njihovih podataka. Za provođenje ovog istraživanja zatražena je dozvola autora ankete za njezino provođenje, također je zatražena suglasnost Etičkog povjerenstva OB Karlovac za provođenje istraživanja na ispitanicama koje su tamo rodile.

4. REZULTATI

U istraživanju o ispitivanju straha od porođaja kod roditelja u OB Karlovac sudjelovalo je ukupno 120 ispitanica. Prema sociodemografskim pokazateljima, odnosno pogledaju li se podatci za stupanj završenog obrazovanja može se uočiti kako 4 (3,3%) ispitanice imaju osnovnu školu, 66 (55,0%) ih ima srednju školu, 19 (15,8%) ima višu stručnu spremu, 30 (25,0%) ima visoku stručnu spremu, dok je 1 (0,8%) doktorica znanosti/umjetnosti (Tablica 1, Slika 1).

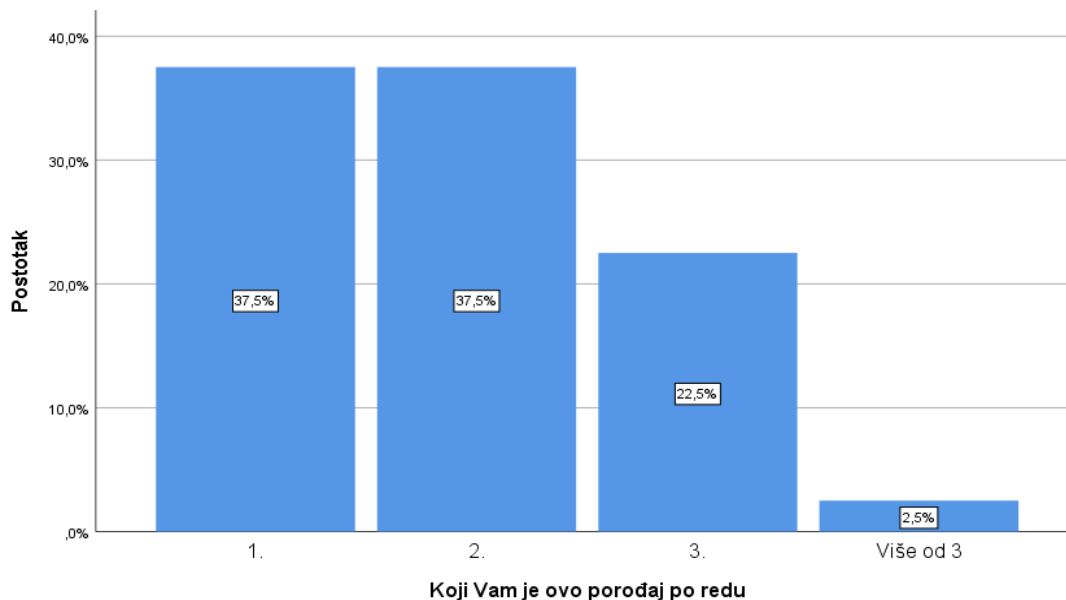
Tablica 1. Sociodemografski pokazatelji

		N	%
Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja	osnovna škola	4	3,3%
	srednja škola	66	55,0%
	viša stručna sprema	19	15,8%
	visoka stručna sprema	30	25,0%
	doktorica znanosti/umjetnosti	1	0,8%
	Ukupno	120	100,0%
Koji Vam je ovo porođaj po redu	1.	45	37,5%
	2.	45	37,5%
	3.	27	22,5%
	Više od 3	3	2,5%
	Ukupno	120	100,0%
Na koji način Vam je porođaj dovršen	Vaginalno	89	74,2%
	Carski rez	31	25,8%
	Ukupno	120	100,0%

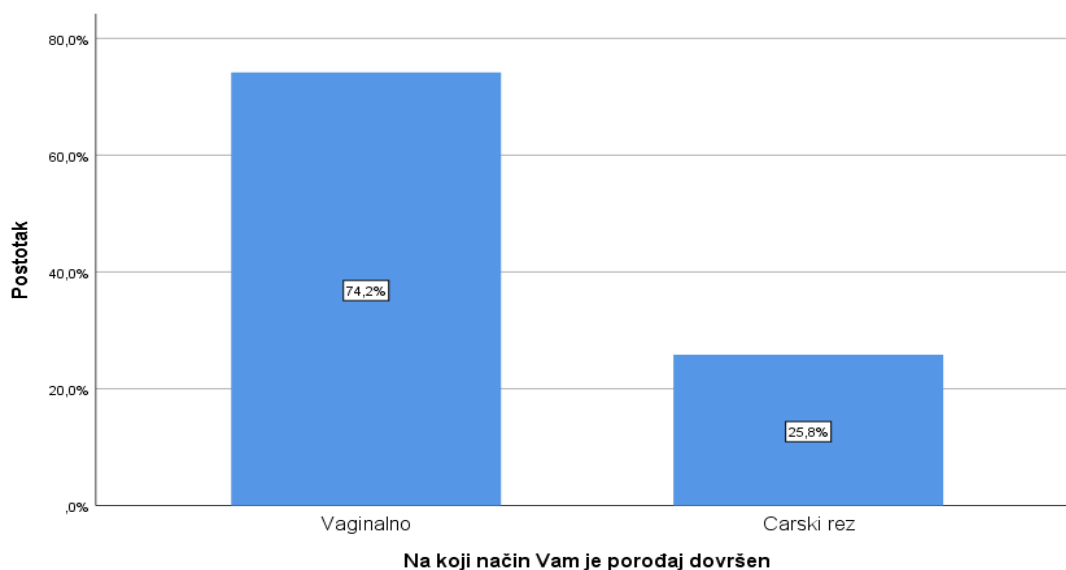
Slika 1. Stupanj završenog obrazovanja

Kod pitanja koji Vam je ovo porođaj po redu 45 (37,5%) ispitanica navodi 1., 45 (37,5%) navodi 2., 27 (22,5%) ispitanica navodi 3., dok svega 3 (2,5%) navodi da su do sada imale više od 3 poroda (Tablica 1, Slika 2).

Slika 2. Porod po redu

Kod pitanja na koji način Vam je porođaj dovršen 89 (74,2%) ispitanica navodi vaginalno, dok 31 (25,8%) navodi carski rez (Tablica 1, Slika 3).

Slika 3. Način dovršetka poroda

4.1. Testiranje razlike kod promatranih pitanja inicijalno i finalno za promatrana mjerenja

Kako bi se ustanovila razlika između promatranih pitanja inicijalno i finalno je proveden Wilcoxonov test.

Tablica 2: Deskriptivna statistika

	N	$\bar{x}$	Sd	Min	Max
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (inicijalno/očekivanja)	120	3,35	1,307	1	6
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (inicijalno/očekivanja)	120	4,04	1,239	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (inicijalno/očekivanja)	120	4,49	1,408	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (inicijalno/očekivanja)	120	3,07	1,401	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (inicijalno/očekivanja)	119	2,92	1,470	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (inicijalno/očekivanja)	120	3,68	1,415	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (inicijalno/očekivanja)	120	4,71	1,486	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (inicijalno/očekivanja)	120	4,15	1,406	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (inicijalno/očekivanja)	120	2,88	1,332	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (inicijalno/očekivanja)	120	3,42	1,268	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (inicijalno/očekivanja)	120	4,17	1,374	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (inicijalno/očekivanja)	120	3,47	1,390	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (inicijalno/očekivanja)	120	2,49	1,506	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (inicijalno/očekivanja)	120	2,42	1,526	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (inicijalno/očekivanja)	120	4,52	1,710	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: staložena (inicijalno/očekivanja)	120	3,07	1,376	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštena (inicijalno/očekivanja)	120	3,15	1,394	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (inicijalno/očekivanja)	120	2,49	1,582	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (inicijalno/očekivanja)	120	3,64	1,389	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno (inicijalno/očekivanja)	120	4,17	1,504	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (inicijalno/očekivanja)	120	2,24	1,528	1	6

Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (inicijalno/očekivanja)	120	2,41	1,273	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (inicijalno/očekivanja)	120	2,55	1,449	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: bol (inicijalno/očekivanja)	120	3,18	1,384	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (inicijalno/očekivanja)	120	4,03	1,472	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (inicijalno/očekivanja)	120	2,90	1,626	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (inicijalno/očekivanja)	120	4,02	1,598	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (inicijalno/očekivanja)	120	2,47	1,466	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (inicijalno/očekivanja)	120	2,27	1,488	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (inicijalno/očekivanja)	120	2,44	1,618	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (inicijalno/očekivanja)	120	4,32	1,656	1	6
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (finalno/iskustva)	120	3,22	1,319	1	6
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (finalno/iskustva)	120	3,69	1,222	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (finalno/iskustva)	120	4,14	1,404	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (finalno/iskustva)	120	3,02	1,303	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (finalno/iskustva)	120	2,83	1,376	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (finalno/iskustva)	120	3,44	1,208	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (finalno/iskustva)	120	4,25	1,336	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (finalno/iskustva)	120	3,72	1,296	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (finalno/iskustva)	120	2,87	1,334	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (finalno/iskustva)	120	3,30	1,213	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (finalno/iskustva)	120	3,51	1,243	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (finalno/iskustva)	120	3,34	1,273	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (finalno/iskustva)	120	2,56	1,511	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (finalno/iskustva)	120	2,47	1,587	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (finalno/iskustva)	119	4,01	1,602	1	6

Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: staložena (finalno/iskustva)	120	3,20	1,268	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštena (finalno/iskustva)	120	2,94	1,259	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (finalno/iskustva)	120	2,42	1,591	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (finalno/iskustva)	120	3,31	1,340	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno (finalno/iskustva)	120	3,60	1,331	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (finalno/iskustva)	120	2,51	1,455	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (finalno/iskustva)	120	2,66	1,375	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (finalno/iskustva)	120	2,44	1,340	1	6
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: bol (finalno/iskustva)	120	2,87	1,250	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (finalno/iskustva)	120	3,79	1,390	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (finalno/iskustva)	120	3,03	1,393	1	6
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (finalno/iskustva)	120	3,80	1,532	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (finalno/iskustva)	120	2,89	1,466	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (finalno/iskustva)	120	2,43	1,430	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (finalno/iskustva)	120	2,39	1,568	1	6
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (finalno/iskustva)	120	4,30	1,554	1	6

Tablica 2 prikazuje deskriptivne podatke ispitanica za prvo i drugo mjerenje, iz priložene tablice može se zaključiti vrijednost aritmetičke sredine, standardne devijacije, te minimalna i maksimalna vrijednost za sve promatrane varijable (pitanja).

Tablica 3: Rangovi

		N	Aritmetička sredina rangova	Suma rangova
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (finalno/iskustva) - Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	54 ^a	46,15	2492,00
	Pozitivni rangovi	42 ^b	51,52	2164,00
	Jednako	24 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (finalno/iskustva) - Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	58 ^a	51,50	2987,00
	Pozitivni rangovi	38 ^b	43,92	1669,00
	Jednako	24 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	55 ^a	45,64	2510,00
	Pozitivni rangovi	33 ^b	42,61	1406,00
	Jednako	32 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	44 ^a	44,43	1955,00
	Pozitivni rangovi	42 ^b	42,52	1786,00
	Jednako	34 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	52 ^a	49,15	2556,00
	Pozitivni rangovi	46 ^b	49,89	2295,00
	Jednako	21 ^c		
	Ukupno	119		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	52 ^a	53,78	2796,50
	Pozitivni rangovi	45 ^b	43,48	1956,50
	Jednako	23 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	58 ^a	46,74	2711,00
	Pozitivni rangovi	32 ^b	43,25	1384,00
	Jednako	30 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	60 ^a	43,93	2636,00
	Pozitivni rangovi	30 ^b	48,63	1459,00
	Jednako	30 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	48 ^a	45,57	2187,50
	Pozitivni rangovi	43 ^b	46,48	1998,50
	Jednako	29 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	49 ^a	46,61	2284,00
	Pozitivni rangovi	41 ^b	44,17	1811,00
	Jednako	30 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	66 ^a	49,11	3241,50
	Pozitivni rangovi	28 ^b	43,70	1223,50
	Jednako	26 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (finalno/iskustva) - Što mislite	Negativni rangovi	53 ^a	50,21	2661,00
	Pozitivni rangovi	45 ^b	48,67	2190,00

kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (inicijalno/očekivanja)	Jednako	22 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	42 ^a	44,60	1873,00
	Pozitivni rangovi	45 ^b	43,44	1955,00
	Jednako	33 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	43 ^a	43,74	1881,00
	Pozitivni rangovi	45 ^b	45,22	2035,00
	Jednako	32 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	63 ^a	44,22	2786,00
	Pozitivni rangovi	29 ^b	51,45	1492,00
	Jednako	27 ^c		
	Ukupno	119		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: stalozena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: stalozena (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	42 ^a	44,77	1880,50
	Pozitivni rangovi	48 ^b	46,14	2214,50
	Jednako	30 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštenu (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštenu (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	48 ^a	45,20	2169,50
	Pozitivni rangovi	39 ^b	42,53	1658,50
	Jednako	33 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	49 ^a	41,56	2036,50
	Pozitivni rangovi	38 ^b	47,14	1791,50
	Jednako	33 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	60 ^a	51,02	3061,00
	Pozitivni rangovi	40 ^b	49,73	1989,00
	Jednako	20 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznažno (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznažno (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	66 ^a	51,52	3400,50
	Pozitivni rangovi	33 ^b	46,95	1549,50
	Jednako	21 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	38 ^a	41,03	1559,00
	Pozitivni rangovi	48 ^b	45,46	2182,00
	Jednako	34 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	44 ^a	43,52	1915,00
	Pozitivni rangovi	51 ^b	51,86	2645,00
	Jednako	25 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	50 ^a	48,30	2415,00
	Pozitivni rangovi	44 ^b	46,59	2050,00
	Jednako	26 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: bol (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i	Negativni rangovi	57 ^a	49,72	2834,00
	Pozitivni rangovi	39 ^b	46,72	1822,00
	Jednako	24 ^c		

porođaja: bol (inicijalno/očekivanja)	Ukupno	120		
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	55 ^a	54,22	2982,00
	Pozitivni rangovi	46 ^b	47,15	2169,00
	Jednako	19 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	47 ^a	49,19	2312,00
	Pozitivni rangovi	52 ^b	50,73	2638,00
	Jednako	21 ^c		
	Ukupno	120		
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	53 ^a	47,55	2520,00
	Pozitivni rangovi	41 ^b	47,44	1945,00
	Jednako	26 ^c		
	Ukupno	120		
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	37 ^a	43,05	1593,00
	Pozitivni rangovi	55 ^b	48,82	2685,00
	Jednako	28 ^c		
	Ukupno	120		
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	39 ^a	51,74	2018,00
	Pozitivni rangovi	55 ^b	44,49	2447,00
	Jednako	26 ^c		
	Ukupno	120		
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	44 ^a	47,64	2096,00
	Pozitivni rangovi	46 ^b	43,46	1999,00
	Jednako	30 ^c		
	Ukupno	120		
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (inicijalno/očekivanja)	Negativni rangovi	48 ^a	48,97	2350,50
	Pozitivni rangovi	47 ^b	47,01	2209,50
	Jednako	25 ^c		
	Ukupno	120		

a. Finalno < Inicijalno

b. Finalno > Inicijalno

c. Finalno = Inicijalno

Na tablici 3 prikazani su rangovi ispitanika kad su u pitanju pokazatelji inicijalno i finalno, na temelju toga može se uočiti kako je za pitanje *što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući* u 52 slučajeva zabilježen negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 38 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 24 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena* u 55 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 33 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 32 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena* u 58 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 32 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 30 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba* u 60 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 30 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 30 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena* u 66 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 28 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 26 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena* u 63 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 29 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 27 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno* u 66 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 33 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 21 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Pogledaju li se rangovi za pitanje *kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno* u 37 slučajeva zabilježen je negativan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je manja od vrijednosti na inicijalnom testiranju, dok je u 55 slučajeva zabilježen pozitivan rang, odnosno vrijednost pokazatelja na post testiranju je veća od vrijednosti na inicijalnom testiranju, najzad u 28 slučajeva zabilježena je jednaka vrijednost pokazatelja i za inicijalno i za post testiranje.

Tablica 4: Testna statistika^a

	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (finalno/iskustva) - Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: fantastičan (inicijalno/očekivanja)	-,611 ^b	,541
Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (finalno/iskustva) - Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujući (inicijalno/očekivanja)	-2,463 ^b	,014
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena (inicijalno/očekivanja)	-2,330 ^b	,020
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: snažna (inicijalno/očekivanja)	-,371 ^b	,711
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: puna povjerenja (inicijalno/očekivanja)	-,470 ^b	,638
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: uplašena (inicijalno/očekivanja)	-1,541 ^b	,123
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena (inicijalno/očekivanja)	-2,705 ^b	,007
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba (inicijalno/očekivanja)	-2,398 ^b	,016
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sigurna (inicijalno/očekivanja)	-,382 ^b	,702
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: neovisna (inicijalno/očekivanja)	-,971 ^b	,332
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena (inicijalno/očekivanja)	-3,856 ^b	,000
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napeta (inicijalno/očekivanja)	-,850 ^b	,396
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: radosna (inicijalno/očekivanja)	-,175 ^c	,861
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ponosna (inicijalno/očekivanja)	-,325 ^c	,745
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena (inicijalno/očekivanja)	-2,545 ^b	,011
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: staložena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: staložena (inicijalno/očekivanja)	-,688 ^c	,492

Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštena (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: opuštena (inicijalno/očekivanja)	-1,100 ^b	,271
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: sretna (inicijalno/očekivanja)	-,525 ^b	,600
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: panično (inicijalno/očekivanja)	-1,870 ^b	,062
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno (inicijalno/očekivanja)	-3,277 ^b	,001
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: čežnja za djetetom (inicijalno/očekivanja)	-1,359 ^c	,174
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: samopouzdanje (inicijalno/očekivanja)	-1,376 ^c	,169
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: povjerenje (inicijalno/očekivanja)	-,699 ^b	,485
Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: bol (finalno/iskustva) - Što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: bol (inicijalno/očekivanja)	-1,876 ^b	,061
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Loše ponašanje (inicijalno/očekivanja)	-1,395 ^b	,163
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Predati kontrolu mojem tijelu (inicijalno/očekivanja)	-,576 ^c	,564
Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (finalno/iskustva) - Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova: Izgubiti kontrolu nad sobom (inicijalno/očekivanja)	-1,094 ^b	,274
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno (inicijalno/očekivanja)	-2,154 ^c	,031
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: prirodno (inicijalno/očekivanja)	-,821 ^c	,411
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: svjesna svega (inicijalno/očekivanja)	-,198 ^b	,843
Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (finalno/iskustva) - Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: opasan (inicijalno/očekivanja)	-,265 ^b	,791

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

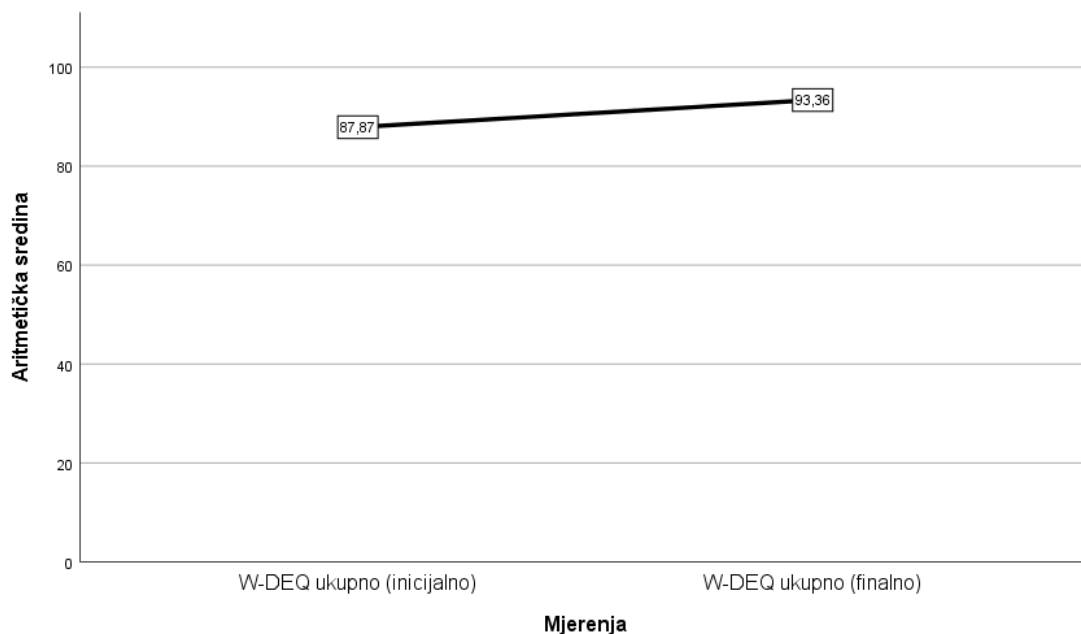
b. Based on positive ranks.

c. Based on negative ranks.

Statistička razina značajnosti testa p iznosi $p < 0,05$ za pitanja:

- što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini: zastrašujuće
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: usamljena
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: napuštena
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: slaba
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: izgubljena
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: ostavljena
- što mislite kako ćete se OPĆENITO osjećati za vrijeme trudova i porođaja: beznadno,
- kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno

Dakle može se reći s razinom pouzdanosti od 95% kako je zabilježena statistički značajna razlika za promatrana pitanja za mjerenja inicijalno i finalno, pri čemu su za sva pitanja osim kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno zabilježeni negativni rangovi (Finalno $<$ Inicijalno), dok su za pitanje kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu: zabavno zabilježeni pozitivni rangovi (Finalno $>$ Inicijalno) (Tablica 3, Slika 4).

Slika 4. W-DEQ ukupno (finalno)

Tablica 5: Rangovi W-DEQ

		N	Aritmetička sredina rangova	Suma rangova
W-DEQ ukupno (finalno) - W-DEQ ukupno (inicijalno)	Negativni rangovi	46 ^a	52,39	2410,00
	Pozitivni rangovi	69 ^b	61,74	4260,00
	Jednako	3 ^c		
	Ukupno	118		

a. W-DEQ ukupno (finalno) < W-DEQ ukupno (inicijalno)

b. W-DEQ ukupno (finalno) > W-DEQ ukupno (inicijalno)

c. W-DEQ ukupno (finalno) = W-DEQ ukupno (inicijalno)

Tablica 6: Testna statistika^a W-DEQ

	W-DEQ ukupno (finalno) - W-DEQ ukupno (inicijalno)
Z	-2,582 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	,010

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on negative ranks.

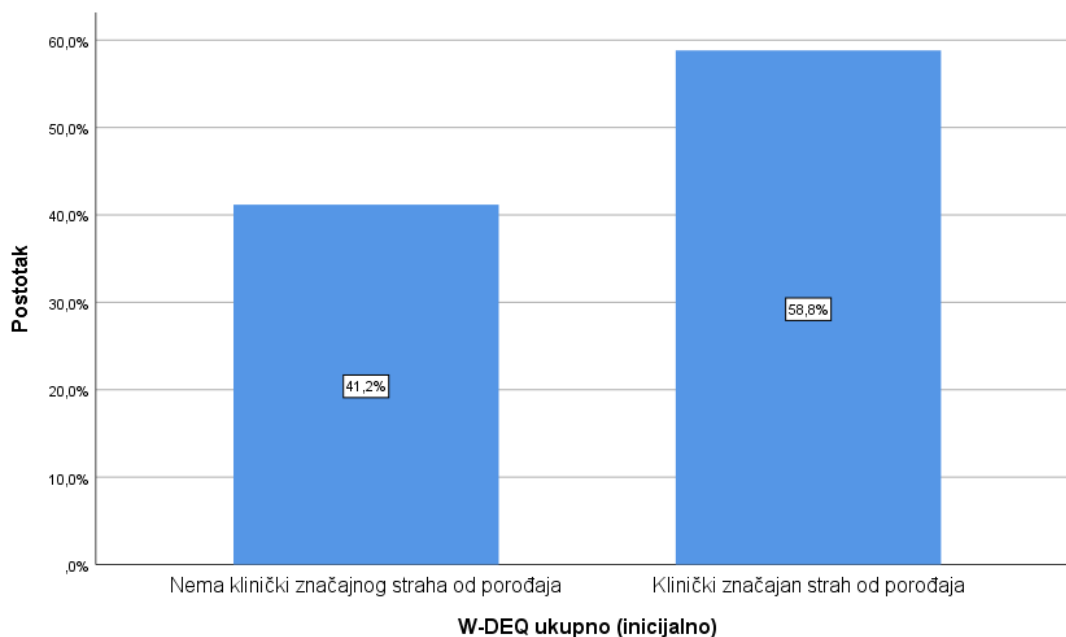
Statistička razina značajnosti testa p iznosi $p < 0,05$ za varijablu: *W-DEQ* dakle može se reći s razinom pouzdanosti od 95% kako je zabilježena statistički značajna razlika za mjerenja inicijalno i finalno, pri čemu su zabilježeni pozitivni rangovi odnosno viša je vrijednost pokazatelja na finalnom mjerenju (Tablica 4, Tablica 5).

Tablica 7: Rezultati W-DEQ ukupno inicijalno i finalno

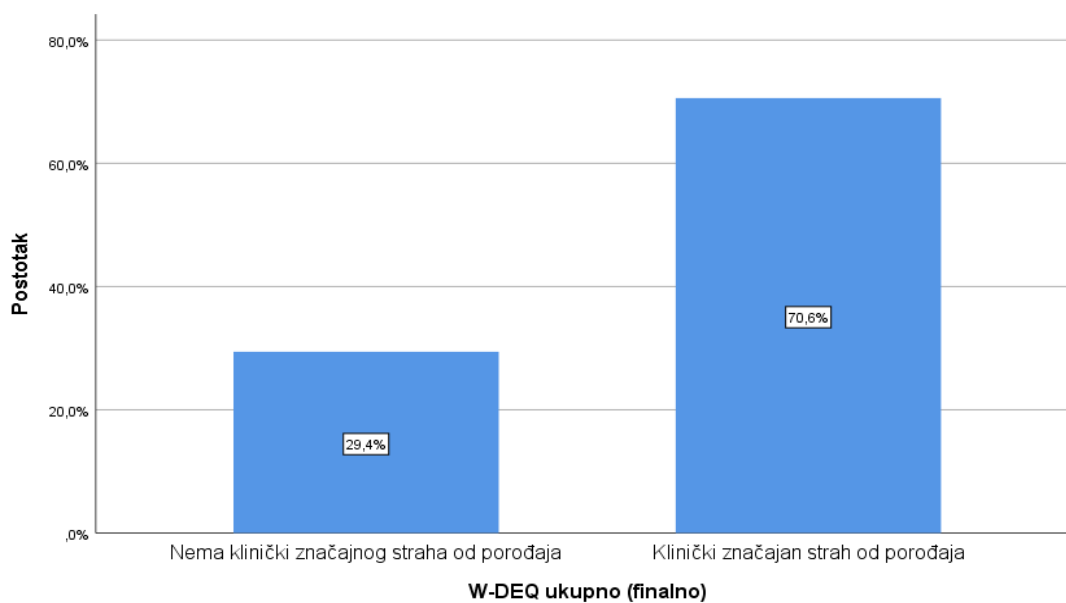
		N	%
W-DEQ ukupno (inicijalno)	Nema klinički značajnog straha od porođaja	49	41,2%
	Klinički značajan strah od porođaja	70	58,8%
	Ukupno	119	100,0%
W-DEQ ukupno (finalno)	Nema klinički značajnog straha od porođaja	35	29,4%
	Klinički značajan strah od porođaja	84	70,6%
	Ukupno	119	100,0%

Kod W-DEQ ukupno (inicijalno) 41,2% ispitanica nema klinički značajnog straha od porođaja, dok 58,8% ima klinički značajan strah od porođaja (Tablica 6, Slika 5). Kod W-DEQ ukupno (finalno) 29,4% ispitanica nema klinički značajnog straha od porođaja, dok 70,6% ima klinički značajan strah od porođaja (Tablica 6, Slika 6).

Slika 5. Rezultati W-DEQ ukupno inicijalno

Slika 6. Rezultati W-DEQ ukupno (finalno)

4.2. Testiranje razlike kod promatranih pitanja

Ovo poglavlje prikazuje testiranje s obzirom na promatrana pitanja, testiranje je provedeno Hi kvadrat testom, a prikazani odgovori ispitanica u obliku apsolutnih frekvencija, te postotka.

Tablica 8: Usporedba s obzirom na W-DEQ ukupno (inicijalno)

		W-DEQ ukupno (inicijalno)			
		Nema klinički značajnog straha od porođaja		Klinički značajan strah od porođaja	
		N	%	N	%
Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja	osnovna škola	1	2,0%	3	4,3%
	srednja škola	28	57,1%	37	52,9%
	viša stručna sprema	7	14,3%	12	17,1%
	visoka stručna sprema	13	26,5%	17	24,3%
	doktorica znanosti/umjetnosti	0	0,0%	1	1,4%
	Ukupno	49	100,0%	70	100,0%
Koji Vam je ovo porođaj po redu	1.	15	30,6%	30	42,9%
	2.	18	36,7%	27	38,6%
	3.	14	28,6%	12	17,1%
	Više od 3	2	4,1%	1	1,4%
	Ukupno	49	100,0%	70	100,0%
Na koji način Vam je porođaj dovršen	Vaginalno	36	73,5%	52	74,3%
	Carski rez	13	26,5%	18	25,7%
	Ukupno	49	100,0%	70	100,0%

Tablica 9: Hi kvadrat test

		W-DEQ ukupno (inicijalno)
Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja	Chi-square	1,434
	df	4
	Sig.	,838
Koji Vam je ovo porođaj po redu	Chi-square	3,696
	df	3
	Sig.	,296
Na koji način Vam je porođaj dovršen	Chi-square	,010
	df	1
	Sig.	,920

Pogleda li se statistička razina značajnosti za sva promatrana pitanja može se uočiti kako p iznosi više od 5% $p > 0,05$ dakle može se reći kako ne postoji statistički značajna razlika u odgovorima ispitanica s obzirom na kategorije W-DEQ ukupno (inicijalno) (Tablica 8, Tablica 9).

Tablica 10: Usporedba s obzirom na W-DEQ ukupno (finalno)

		W-DEQ ukupno (finalno)			
		Nema klinički značajnog straha od porođaja		Klinički značajan strah od porođaja	
		N	%	N	%
Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja	osnovna škola	0	0,0%	4	4,8%
	srednja škola	19	54,3%	46	54,8%
	viša stručna sprema	6	17,1%	13	15,5%
	visoka stručna sprema	10	28,6%	20	23,8%
	doktorica znanosti/umjetnosti	0	0,0%	1	1,2%
	Ukupno	35	100,0%	84	100,0%
Koji Vam je ovo porođaj po redu	1.	14	40,0%	30	35,7%
	2.	13	37,1%	32	38,1%
	3.	8	22,9%	19	22,6%
	Više od 3	0	0,0%	3	3,6%
	Ukupno	35	100,0%	84	100,0%
Na koji način Vam je porođaj dovršen	Vaginalno	26	74,3%	62	73,8%
	Carski rez	9	25,7%	22	26,2%
	Ukupno	35	100,0%	84	100,0%

Tablica 11: Hi kvadrat test

		W-DEQ ukupno (finalno)
Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja	Chi-square	2,350
	df	4
	Sig.	,672
Koji Vam je ovo porođaj po redu	Chi-square	1,379
	df	3
	Sig.	,710
Na koji način Vam je porođaj dovršen	Chi-square	,003
	df	1
	Sig.	,957

Pogleda li se statistička razina značajnosti za sva promatrana pitanja može se uočiti kako p iznosi više od 5% $p > 0,05$ dakle može se reći kako ne postoji statistički značajna razlika u odgovorima ispitanica s obzirom na kategorije W-DEQ ukupno (finalno) (Tablica 10, Tablica 11).

5. RASPRAVA

Na temelju provedenog istraživanja o strahu od porođaja kod roditelja u OB Karlovac u kojem je sudjelovalo 120 ispitanica, od čega je 55,0% ispitanica bile srednje stručne spreme, pri čemu se 37,5% ispitanica izjasnilo kako im je ovo 1. ili 2. porod, pokazalo je prema W-DEQ inicijalno kako 58,8% ispitanica pokazalo klinički značajan strah od porođaja, dok je kod W-DEQ ukupno (finalno) oko 70,6% ispitanica imalo klinički značajan strah od porođaja. Ove rezultate možemo usporediti sa rezultatima istraživanja provedenog u Sloveniji u kojem je sudjelovalo 190 ispitanica od čega je većina (90%) njih bilo prvorođaci (8). Čak 75% sudionica prijavilo je nisku do umjerenu tokofobiju, dok je 25% pokazalo visok ili vrlo visok strah od poroda (8). Možemo reći kako su ovi rezultati dosta slični našim rezultatima u provedenom istraživanju jer je oko 70,6% ispitanica imalo strah od poroda u OB Karlovac. Istraživanje iz Slovenije pokazalo je da se patološki strah javio kod 1,6% ispitanica, dok ovaj podatak mi nismo uspjeli utvrditi u provedenom istraživanju. Najznačajniji je bio strah od epiziotomije, zatim strah od gubitka kontrole nad situacijom i strah od boli (8). Istraživači iz Slovenije utvrdili su kako postoji povezanost između željenog poroda carskim rezom i straha od poroda. Rezultati iz OB Karlovac upućuju kako je kod načina poroda carskim rezom oko 52,2% ispitanica imalo inicijalno i finalno klinički značajan strah od poroda.

Presječno istraživanje iz Brazila u kojem je također korišten upitnik Wijma Delivery Expectancy Questionnaire – W-DEQ(A) za procjenu prevalencije straha od poroda i njegovog odnosa sa sociodemografskim varijablama pokazalo je kako od 125 ispitanica koje su sudjelovale u istraživanju njih 12% postiglo je ≥ 85 na W-DEQ(A), što ukazuje na teški strah od poroda (21). Postojala je značajna korelacija između straha od poroda i simptoma anksioznosti ($r = 0,50, p < 0,001$), simptoma depresije ($r = 0,34, p < 0,001$) i slabe socijalne podrške ($r = -0,23, p = 0,008$) (21). Strah od poroda bio je manji u trudnica sa završenom osnovnom školom u usporedbi s visokoobrazovanim ($p = 0,003$), no one s negativnim iskustvom u prethodnim porodima imale su više strah od poroda od onih koje su imale pozitivna iskustva ($p = 0,001$) (21). Ovo možemo uporediti s rezultatima istraživanja provedenog u OB Karlovac pri čemu je 52,9% ispitanica sa srednjom stručnom spremom imalo klinički značajan strah od poroda što se podudara s rezultatima spomenutog istraživanja iz Brazila. S obzirom na visoku stručnu spremu

24,3% ispitanica imalo je inicijalno veću razinu straha od poroda, što pokazuje kako sama razina obrazovanja i educiranost ispitanica imaju utjecaj na razinu straha prije poroda i nakon poroda.

Studija provedena na 7200 trudnica u Europi između 2008. i 2010. procijenila je prevalenciju straha od poroda pomoću W-DEQ(A). Srednja prevalencija straha od poroda bila je 11%, no postojale su značajne varijacije između procijenjenih zemalja. Za žene koje nisu rađale, ova se varijacija kretala od 4,5% do 15,6%, a za žene koje su rodile više puta, od 7,6% do 15,2% (22). Neke su trudnice sklonije strahu od poroda od drugih. Ryding i sur. u svojem istraživanju pokazali su povezanost između crta ličnosti i straha od poroda: žene s višom socijalizacijom imaju tendenciju osjećati manje straha, dok one sa somatskom anksioznošću, razdražljivošću, impulzivnošću i nepovjerenjem imaju više straha (23). Jedna od negativnih implikacija straha od poroda je potreba za više analgezije tijekom poroda (23). S tim u vezi, Hurtado i sur. pokazali su da strah i tjeskoba tijekom poroda dovode do kontrakcije mišića, što može spriječiti dilataciju zdjelice tijekom vaginalnog poroda i pogoršati bol, što rezultira ciklusom straha, napetosti i boli (24).

Presječno istraživanje iz Egipta provedeno među 460 trudnica s niskim rizikom pokazalo je kako se prevalencija straha od poroda kretala od blage do teške, pri čemu je 70,4% žena pokazivalo određeni stupanj straha, a 11,3% teški strah od poroda (25). Ključne determinante povezane s većim strahom od poroda bile su mlađa dob, nulipare, neplanirana trudnoća, negativna prethodna iskustva poroda i sklonost porodu carskim rezom (25). Prema istraživanju iz Norveške u kojem je sudjelovalo 2145 žena, ukupno je njih 12% prijavilo strah od poroda, bez značajnih razlika između različitih jedinica (26). Ukupno 8,7% ispitanica dobilo je savjetovanje prema bolničkoj opstetričkoj evidenciji, značajno varirajući od 5,7% u Drammenu do 12,7% u Oslu (26). Samo 24,9% žena sa strahom od poroda imalo je savjetovanje u svojoj bolnici (26). Možemo vidjeti da svi rezultati pokazuju na podjednake vrijednosti među ispitanicima koje imaju strah od poroda. Možemo spomenuti kako provedeno istraživanje u OB Karlovac ne pokazuje koliko je ispitanica dobilo savjetovanje tijekom prenatalne skrbi, te ukoliko su i prošle savjetovanje, kako je ono kasnije utjecalo na smanjenje straha od poroda inicijalno ili finalno. U studiji provedenoj među ženama iz Wangaratta & Örnköldsvik, u Švedskoj, utvrđeno je da žene sa strahom od poroda preferiraju carski rez i epiduralnu anesteziju i imaju manje pozitivan osjećaj prema trudnoći i samom porodu (27). U sličnoj studiji provedenoj među 511.938 žena u

Finskoj otkriveno je da je strah od poroda drugi najjači povezani čimbenik za pojavnost depresije (28).

Što se tiče intervencija za upravljanje strahom od poroda, neke studije pokazale su pozitivne rezultate. Hosseini, Nazarzadeh i Jahanfar pokazali su da davanje kvalitetnih informacija i pružanje psihološke podrške trudnicama tijekom prenatalne skrbi može ublažiti strah od poroda, uz smanjenje zahtjeva za carskim rezom bez medicinske indikacije, kao i iskustvo boli tijekom poroda (29). Tijekom poroda, vježbe disanja, masaže i sigurno okruženje mogu pomoći u normalizaciji fizioloških reakcija i potaknuti oslobađanje endorfina, smanjujući strah i bol (29).

Porod s jedne strane može biti osnažujuće iskustvo za ženu, pomažući joj da spozna snage za koje nije niti znala da ih ima, no s druge strane, može biti razarajuće iskustvo dovodeći ženu do stanja da izgubi spoznaju o tome tko je ona zapravo (30).

Strah od poroda značajan je fenomen koji može imati ozbiljan utjecaj na fizičko i emocionalno blagostanje. Stoga je od vitalne važnosti shvatiti temeljne probleme. Porod, samoučinkovitost i socijalna podrška igraju ključnu ulogu u smanjenju straha od poroda. Visoko samopouzdanje može skratiti trudove i smanjiti potrebu za epiduralnom analgezijom, što rezultira boljim ishodima za roditelje. Samoučinkovitost porođaja može potaknuti žene da preuzmu kontrolu nad procesom porođaja, dopuštajući mu da ide prema planu. Društvena podrška igra ključnu ulogu u ublažavanju psihološke nevolje i smanjenju straha. Žene koje osjećaju emocionalnu podršku svojih muževa, obitelji i prijatelja doživljavaju višu razinu psihološke dobrobiti i pozitivnih reakcija na proces rađanja. Iracionalni strah od poroda može utjecati na ishode majke i fetusa i stoga ga treba potražiti i riješiti tijekom trudnoće. Uzimajući u obzir činjenicu da rutinska antenatalna skrb pruža mnoge mogućnosti za kontakt s trudnicama, strah od poroda nešto je čega zdravstveni djelatnici moraju biti svjesni i trebaju poduzeti korake kako bi osigurali da trudnice dobiju odgovarajuću zdravstvenu edukaciju i savjetovanje kako bi ublažile te strahove, u pogled na bolje ishode porođaja i perinatalnog razdoblja.

6. ZAKLJUČAK

Sudionice su ispunjavale validirane upitnike tijekom trudnoće i nakon poroda. Statističkom analizom podataka prikupljenih provedenim istraživanjem o strahu od porođaja kod roditelja u OB Karlovac na 120 ispitanica tijekom lipnja i srpnja 2024. godine doneseni su sljedeći zaključci.

Prva hipoteza se prihvaća jer možemo vidjeti na temelju rezultata kako ispitanice osjećaju umjereni strah inicijalno kod poroda i nakon poroda.

Druga hipoteza se odbacuje jer rezultati pokazuju kako inicijalno 41,2% ispitanica nema klinički značajnog straha od porođaja, dok 58,8% ima klinički značajan strah od porođaja, kod W-DEQ ukupno (finalno) 29,4% nema klinički značajnog straha od porođaja, dok 70,6% ima klinički značajan strah od porođaja. Ovi rezultati nam pokazuju kako su ispitanice osjećale veći strah nakon poroda.

Treća hipoteza se odbacuje jer rezultati pokazuju kako je intenzitet straha od porođaja viši kod roditelja s nižim stupnjem obrazovanja u odnosu na roditelje višeg stupnja obrazovanja, višeg intenziteta prije porođaja prema intenzitetu nakon porođaja. Roditelji završenog stupnja obrazovanja razine osnovne i srednje škole u mjerju nakon poroda pokazuju viši intenzitet straha, u odnosu na roditelje s završenim visokim i višim obrazovanjem nakon poroda pokazuju niži intenzitet straha.

Četvrta hipoteza se prihvaća jer je 42,9% ispitanica koje su bile prvorođanke imalo klinički značajan strah od porođaja u odnosu na višerotkinje koje su iskazale strah u omjeru 38,6%, višeg intenziteta prije porođaja prema intenzitetu nakon porođaja.

Peta hipoteza se odbacuje jer prema W-DEQ inicijalno i ukupno intenzitet straha od porođaja viši je kod vaginalnog poroda u odnosu na carski rez. Pogleda li se statistička razina značajnosti može se uočiti kako p iznosi više od 5% $p > 0,05$ dakle može se reći kako ne postoji statistički značajna razlika u odgovorima ispitanica s obzirom na kategorije W-DEQ.

Nadamo se kako će ovo istraživanje biti dobra implementacija za buduća istraživanja, te kako će barem malo pomoći budućim roditeljama i zdravstvenim radnicima u boljem razumijevanju ovog područja i tematike koja je pretraživana.

ŽIVOTOPIS

Osobni podaci:

Ime i prezime: **Dijana Žilić**

Datum i mjesto rođenja: 25.05.1979., Karlovac

Adresa: Naselje Marka Marulića 5, Karlovac

Telefon: 091/544 64 04

E-mail: dijana.zilic@gmail.com

Obrazovanje:

2023-2024 Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci,
Diplomski studij primaljstvo

2019-2021 Medicinski fakultet Zagreb
Diplomski studij sestrinstva

2017-2018 Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci
Preddiplomski stručni studij primaljstva

2027-2010 Zdravstveno Veleučilište Zagreb
Preddiplomski studij sestrinstva

1993-1997 Škola za primalje Zagreb

Vještine:

Rad na računalu: Aktivno korištenje

Strani jezici: Aktivno u govoru i u pismu engleski

Vozačka dozvola: B kategorija

Radno iskustvo:

1997-1998 Obavljanje pripravničkog staža, OB Karlovac

1998-2024 Zaposlena u OB Karlovac

LITERATURA

1. Rúger-Navarrete A, Vázquez-Lara JM, Antúnez-Calvente I, Rodríguez-Díaz L, Riesco-González FJ, Palomo-Gómez R, et al. Antenatal Fear of Childbirth as a Risk Factor for a Bad Childbirth Experience. *Healthcare (Basel)*. 2023;11(3):297.
2. Nilsson C, Hessman E, Sjöblom H, Dencker A, Jangsten E, Mollberg M, et al. Definitions, measurements and prevalence of fear of childbirth: a systematic review. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2018;18(1):28.
3. O'Connell MA, Martin CR, Jomeen J. Reconsidering fear of birth: Language matters. *Midwifery*. 2021;102:103079.
4. O'Connell MA, Khashan AS, Leahy-Warren P. Women's experiences of interventions for fear of childbirth in the perinatal period: A meta-synthesis of qualitative research evidence. *Women Birth*. 2021;34(3):e309-e321.
5. Dencker A, Nilsson C, Begley C, Jangsten E, Mollberg M, Patel H, et al. Causes and outcomes in studies of fear of childbirth: A systematic review. *Women Birth*. 2019;32(2):99-111.
6. Ryding EL, Lukasse M, Parys AS, Wangel AM, Karro H, Kristjansdottir H; Bidens Group. Fear of childbirth and risk of cesarean delivery: a cohort study in six European countries. *Birth*. 2015;42(1):48-55.
7. Sheen K, Slade P. Examining the content and moderators of women's fears for giving birth: A meta-synthesis. *J Clin Nurs*. 2018;27(13-14):2523-2535.
8. Demšar K, Svetina M, Verdenik I, Tul N, Blickstein I, Globevnik Velikonja V. Tokophobia (fear of childbirth): prevalence and risk factors. *J Perinat Med*. 2018;46(2):151-154.
9. Wijma K, Wijma B, Zar M. Psychometric aspects of the W-DEQ; a new questionnaire for the measurement of fear of childbirth. *J Psychosom Obstet Gynaecol*. 1998;19(2):84-97.
10. Fenwick J, Gamble J, Nathan E, Bayes S, Hauck Y. Pre- and postpartum levels of childbirth fear and the relationship to birth outcomes in a cohort of Australian women. *J Clin Nurs*. 2009;18(5):667-77.

11. O'Connell MA, Leahy-Warren P, Khashan AS, Kenny LC, O'Neill SM. Worldwide prevalence of tocophobia in pregnant women: systematic review and meta-analysis. *Acta Obstet Gynecol Scand.* 2017;96(8):907-920.
12. Aksoy AN, Ozkan H, Gundogdu G. Fear of childbirth in women with normal pregnancy evolution. *Clin Exp Obstet Gynecol.* 2015;42(2):179-83.
13. Räisänen S, Lehto S, Nielsen H, Gissler M, Kramer M, Heinonen S. Fear of childbirth in nulliparous and multiparous women: a population-based analysis of all singleton births in Finland in 1997–2010. *BJOG.* 2014; 121: 965–70.
14. Roosevelt L, Low LK. Exploring fear of childbirth in the United States through a qualitative assessment of the Wijma delivery expectancy questionnaire. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs.* 2016; 45: 28–38.
15. Ayers S., A.D. Pickering. Women's Expectations and Experience of Birth. *Psychology& Health.* 2005; 20(1): 79–92.
16. Nakić Radoš S, Žigić Antić L, Jokić-Begić N. The Role of Personality Traits and Delivery Experience in Fear of Childbirth: A Prospective Study. *J Clin Psychol Med Settings.* 2022;29(4):750-759.
17. Stoll K, Swift EM, Fairbrother N, Nethery E, Janssen P. A systematic review of nonpharmacological prenatal interventions for pregnancy-specific anxiety and fear of childbirth. *Birth.* 2018;45(1):7-18.
18. Larsson B, Hildingsson I, Ternström E, Rubertsson C, Karlström A. Women's experience of midwife-led counselling and its influence on childbirth fear: A qualitative study. *Women Birth.* 2019;32(1):e88-e94.
19. Gomezese O.F., Ribero B.E. Analgesia Obstétrica: Situación Actual y Alternativas. *Rev. Colomb. Anesthesiol.* 2017;45:132–135.
20. Sánchez-García JC, Cortés-Martín J, Rodríguez-Blanque R. Preparation for Childbirth: Coping with the Fear of Childbirth. *Healthcare (Basel).* 2023;11(4):480.

21. Dal Moro A.P.M., Soecki G., de Fraga F.S. et al. Fear of childbirth: prevalence and associated factors in pregnant women of a maternity hospital in southern Brazil. *BMC Pregnancy Childbirth* 2023; 23: 632
22. Henriksen L, Schei B, Lukasse M. Lifetime sexual violence and childbirth expectations - a Norwegian population based cohort study. *Midwifery*. 2016;36:14–20.
23. Ryding EL, Wirfelt E, Wängborg IB, Sjögren B, Edman G. Personality and fear of childbirth. *Acta Obstet Gynecol Scand*. 2007;86(7):814–20.
24. Hurtado F, Donat F, Escrivá P. La mujer ante la experiencia del parto y las estrategias de afrontamiento. *Cuad Med Psicosom Psiquiatr Enlace*. 2003;66:32–45.
25. Elsharkawy N. B. et al. Prevalence and Determinants of Fear of Childbirth Among Pregnant Women in Egypt: A Cross-Sectional Study. *Midwifery*. 2024; 136: 104088.
26. Henriksen L, Borgen A, Risløkken J, Lukasse M. Fear of birth: Prevalence, counselling and method of birth at five obstetrical units in Norway. *Women Birth*. 2020;33(1):97-104.
27. Haines H, Rubertsson C, Pallant J, Hildingsson I. The influence of women's fear, attitudes and beliefs of childbirth on mode and experience of birth. *BMC pregnancy Childbirth*. 2012;12:55
28. Räisänen S, Lehto SM, Nielsen HS, Gissler M, Kramer MR, Heinonen S. Risk factors for and perinatal outcomes of major depression during pregnancy: A population-based analysis during 2002–2010 in Finland. *BMJ Open*. 2014;4:e004883.
29. Hosseini VM, Nazarzadeh M, Jahanfar S. Interventions for reducing fear of childbirth: a systematic review and meta-analysis of clinical trials. *Women Birth*. 2018;31(4):254–62.
30. Kendall-Tackett K. Birth Trauma: The Causes and Consequences of Childbirth-Related Trauma and PTSD. *Women's Reprod Ment Heal Across Lifesp* [Internet]. 2014 Feb 1 177–91. Dostupno na: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-05116-1_10

PRIVITCI

PRIVITAK A : Popis ilustracija

Tablica 1. Sociodemografski pokazatelji	10
Tablica 2: Deskriptivna statistika	12
Tablica 3: Rangovi.....	15
Tablica 4: Testna statistika	20
Tablica 5: Rangovi W-DEQ	23
Tablica 6: Testna statistika W-DEQ	23
Tablica 7: Rezultati W-DEQ ukupno inicijalno i finalno	23
Tablica 8: Usporedba s obzirom na W-DEQ ukupno (inicijalno)	25
Tablica 9: Hi kvadrat test	25
Tablica 10: Usporedba s obzirom na W-DEQ ukupno (finalno)	26
Tablica 11: Hi kvadrat test	26
Slika 1. Stupanj završenog obrazovanja	10
Slika 2. Porod po redu	11
Slika 3. Način dovršetka poroda	11
Slika 4. W-DEQ ukupno (finalno)	22
Slika 5. Rezultati W-DEQ ukupno inicijalno	24
Slika 6. Rezultati W-DEQ ukupno (finalno)	24

PRIVITAK B: Anketni upitnik

Očekivanja i iskustvo poroda u OB Karlovac

Poštovani/na,

Pozivam Vas da sudjelujete u istraživanju kojim se ispituju očekivanja i iskustvo poroda za potrebe izrade diplomskog rada na Diplomskom sveučilišnom studiju Primaljstvo u Rijeci. Prije nego odlučite želite li sudjelovati u istraživanju, molimo Vas da pažljivo pročitate ove upute. Vaše sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti anonimno i dobrovoljno. Molim Vas da na pitanja odgovarate iskreno radi vjerodostojnosti podataka. U svakom trenutku se možete slobodno povući iz istraživanja. Prikupljanje podataka i zaštita privatnosti provodi se prema Općoj uredbi o zaštiti podataka (GDPR, General Data Protection Regulation 2016/679), a ovo istraživanje odobrilo je Etičko povjerenstvo OB Karlovac.

Prosječno vrijeme potrebno za ispunjavanje ove ankete iznosi 10 minuta.

Zahvaljujem Vam se na vremenu koje ste izdvojili za ispunjavanje ove ankete.

Sociodemografska obilježja

1. Koji je Vaš stupanj završenog obrazovanja?

- osnovna škola
- srednja škola
- viša stručna sprema
- visoka stručna sprema
- doktorica znanosti/umjetnosti

2. Koji vam je ovo porođaj po redu?

- 1.
- 2.
- 3.
- Više od 3

3. Na koji način Vam je porođaj dovršen?

- Vaginalno
- Carski rez

UPITNIK A- OČEKIVANJA OD PORODA

Ovaj upitnik odnosi se na misli i osjećaje koje žene mogu imati vezano uz trudove i porođaj.

Molim Vas da zaokružite broj koji najbolje opisuje kako Vi zamišljate Vaše trudove i porođaj. Odgovori su na skali od 1 do 6. Krajnji odgovori (1 i 6) odgovaraju suprotnim osjećajima i mislima.

Također, molim Vas da odgovorite kako Vi zamišljate Vaše trudove i porođaj, a ne da odgovarate kako se nadate da će Vaš porođaj izgledati.

I Što mislite kako će Vaši trudovi i porođaj izgledati u cjelini?								
1.	Krajnje fantastičan	1	2	3	4	5	6	Nimalo fantastičan
2.	Krajnje zastrašujući	1	2	3	4	5	6	Nimalo zastrašujući
II Što mislite kako ćete se <u>OPĆENITO</u> osjećati za vrijeme trudova i porođaja?								
3.	Krajnje usamljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo usamljena
4.	Krajnje snažna	1	2	3	4	5	6	Nimalo snažna
5.	Krajnje puna povjerenja	1	2	3	4	5	6	Nimalo puna povjerenja
6.	Krajnje uplašena	1	2	3	4	5	6	Nimalo uplašena
7.	Krajnje napuštena	1	2	3	4	5	6	Nimalo napuštena
8.	Krajnje slaba	1	2	3	4	5	6	Nimalo slaba
9.	Krajnje sigurna	1	2	3	4	5	6	Nimalo sigurna
10.	Krajnje neovisna	1	2	3	4	5	6	Nimalo neovisna
11.	Krajnje izgubljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo izgubljena
12.	Krajnje napeta	1	2	3	4	5	6	Nimalo napeta
13.	Krajnje radosna	1	2	3	4	5	6	Nimalo radosna
14.	Krajnje ponosna	1	2	3	4	5	6	Nimalo ponosna
15.	Krajnje ostavljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo ostavljena

16.	Krajnje staložena	1	2	3	4	5	6	Nimalo staložena
17.	Krajnje opuštена	1	2	3	4	5	6	Nimalo opuštена
18.	Krajnje sretna	1	2	3	4	5	6	Nimalo sretna
19.	Krajnja panika	1	2	3	4	5	6	Nimalo panike
20.	Krajnja beznadnost	1	2	3	4	5	6	Nimalo beznadnosti
21.	Krajnja čežnja za djetetom	1	2	3	4	5	6	Nimalo čežnje za djetetom
22.	Krajnje samopouzdanje	1	2	3	4	5	6	Nimalo samopouzdanja
23.	Krajnje povjerenje	1	2	3	4	5	6	Nimalo povjerenja
24.	Krajnja bol	1	2	3	4	5	6	Nimalo boli
III Što mislite što će se dogoditi za vrijeme najintenzivnijih trudova?								
25.	Ponašati ću se krajnje loše	1	2	3	4	5	6	Uopće se neću ponašati loše
26.	Potpuno ću se usuditi predati kontrolu mojem tijelu	1	2	3	4	5	6	Uopće se neću usuditi predati kontrolu mojem tijelu
27.	Potpuno ću izgubiti kontrolu nad sobom	1	2	3	4	5	6	Uopće neću izgubiti kontrolu nad sobom
IV Kako zamišljate da će izgledati sam trenutak kad rodite bebu?								
28.	Krajnje zabavan	1	2	3	4	5	6	Nimalo zabavan
29.	Krajnje prirodan	1	2	3	4	5	6	Nimalo prirodan
30.	Krajnje svjesna svega	1	2	3	4	5	6	Nimalo svjesna svega
31.	Krajnje opasan	1	2	3	4	5	6	Nimalo opasan

UPITNIK B- ISKUSTVA PORODA

Ovaj upitnik odnosi se na misli i osjećaje koje žene mogu imati vezano uz trudove i porođaj.

Molim Vas da zaokružite broj koji najbolje opisuje kako **Vi sada mislite da su Vaši trudovi i porođaj izgledali**. Odgovori su na skali od 1 do 6. Krajnji odgovori (1 i 6) odgovaraju suprotnim osjećajima i mislima.

Također, molim Vas da odgovorite kako Vi **mislite sada** da su Vaši trudovi i porođaj bili, a ne da odgovarate kako biste htjeli da su izgledali.

I Kako ste doživjeli Vaše trudove i porođaj u cjelini?								
1.	Krajnje fantastičan	1	2	3	4	5	6	Nimalo fantastičan
2.	Krajnje zastrašujući	1	2	3	4	5	6	Nimalo zastrašujući
II Kako ste se <u>OPĆENITO</u> osjećali za vrijeme trudova i porođaja?								
3.	Krajnje usamljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo usamljena
4.	Krajnje snažna	1	2	3	4	5	6	Nimalo snažna
5.	Krajnje puna povjerenja	1	2	3	4	5	6	Nimalo puna povjerenja
6.	Krajnje uplašena	1	2	3	4	5	6	Nimalo uplašena
7.	Krajnje napuštena	1	2	3	4	5	6	Nimalo napuštena
8.	Krajnje slaba	1	2	3	4	5	6	Nimalo slaba
9.	Krajnje sigurna	1	2	3	4	5	6	Nimalo sigurna
10.	Krajnje neovisna	1	2	3	4	5	6	Nimalo neovisna
11.	Krajnje izgubljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo izgubljena
12.	Krajnje napeta	1	2	3	4	5	6	Nimalo napeta
13.	Krajnje radosna	1	2	3	4	5	6	Nimalo radosna
14.	Krajnje ponosna	1	2	3	4	5	6	Nimalo ponosna
15.	Krajnje ostavljena	1	2	3	4	5	6	Nimalo ostavljena
16.	Krajnje staložena	1	2	3	4	5	6	Nimalo staložena
17.	Krajnje opuštена	1	2	3	4	5	6	Nimalo opuštена
18.	Krajnje sretna	1	2	3	4	5	6	Nimalo sretna
III Što ste osjećali za vrijeme trudova i porođaja?								
19.	Krajnju panika	1	2	3	4	5	6	Nimalo panike
20.	Krajnja beznadnost	1	2	3	4	5	6	Nimalo beznadnosti

21.	Krajnja čežnja za djetetom	1	2	3	4	5	6	Nimalo čežnje za djetetom
22.	Krajnje samopouzdanje	1	2	3	4	5	6	Nimalo samopouzdanja
23.	Krajnje povjerenje	1	2	3	4	5	6	Nimalo povjerenja
24.	Krajnja bol	1	2	3	4	5	6	Nimalo boli
IV Što se dogodilo za vrijeme najintenzivnijih trudova?								
25.	Ponašala sam se krajnje loše	1	2	3	4	5	6	Uopće se nisam ponašala loše
26.	Potpuno sam se usudila predati kontrolu mojem tijelu	1	2	3	4	5	6	Uopće se nisam usudila predati kontrolu mojem tijelu
27.	Potpuno sam izgubila kontrolu nad sobom	1	2	3	4	5	6	Uopće nisam izgubila kontrolu nad sobom
V Kako je izgledao sam trenutak kad ste rodili bebu?								
28.	Krajnje zabavan	1	2	3	4	5	6	Nimalo zabavan
29.	Krajnje prirodan	1	2	3	4	5	6	Nimalo prirodan
30.	Krajnje jasan	1	2	3	4	5	6	Nimalo jasan
31.	Krajnje opasan	1	2	3	4	5	6	Nimalo opasan

Molim Vas da još jednom provjerite jeste li odgovorili na sva pitanja. Hvala!